

ВЛАДИМИР ГРИГОРИЕВ А МОЖЕШЕ ДА БЪДЕ...

Превод от руски: Александър Хрусанов, 1985

chitanka.info

Изрезка от вестник от 2134 г.:

„За разработка на апарата, наречен «Машина на времето», колективът на фабрика «Време» се удостоява с държавната награда «Постоянната на Планк».“

Ах, какво момченце беше! Питаха го: „Колко е две по две?“ То отговаряше: „Четири!“

„Дванадесет по дванадесет“ — настояваха недоверчивите. Чуваха отговора: „Сто четиридесет и четири“.

„Дай определение на интеграл“ — не преставаха най-придирчивите. „Интегралът е...“ — и следваше пълно определение.

И всичко това на четири години. Момченцето дебеланко удивляваше със способностите си прославени професори и магистри. Дори един академик отдели няколко часа, за да погледа момченцето. Академикът също задаваше въпроси, възкликваше, разперваше ръце. После се замисли продължително и каза отчетливо:

— Природата е безкрайна и пълна с парадокси — след което съсредоточено се загледа в стената и се вгълби в себе си.

— Ах, професоре — уморено възрази Ваня (така се казваше нашето момченце), — глупости! Природата е хармонична, ние сами внасяме в нея парадокси...

Това беше прекалено. Академикът скочи, огледа момченцето и заотстъпва към вратата.

— Две по две е четири! Така предайте на всички! — извика весело момченцето, вместо да се сбогува.

Такъв беше Ваня. Изключително дете. И това беше още по-удивително, защото му се бяха паднали съвсем неудачни родители. Сякаш не бяха негови майка и баща. Може би всеки от тях поотделно да обичаше момчето, но когато биваха двамата заедно, нищо не се получаваше. Бащата смяташе, че гениалността на момчето е резултат от наследствените качества, получени от него — бащата. Майката доказваше обратното. Синът се надсмиваше и над двамата, но от това не ставаше по-леко. Родителите се караха все по-често и когато

започваха, изпращаха Ваня в килера. Постепенно достъпът на магистратите и професорите беше закрит и скоро широката общественост забрави за Ваня. Това стана някак от само себе си.

Но момчето надхитри всички. То електрифицира килера и с увлечение играеше там с детски конструктор. Да, обикновен конструктор, но, естествено, само до онзи миг, когато му попаднаха първите радиолампи.

Когато за първи път ги видя, то направо се разтрепера, защото момчето веднага разбра какви възможности се крият в тази играчка. Разбира се, играчка. Всъщност Ваня караше петата си година и все още не знаеше, че всички тези радиоприемници, телевизори, мотоциклети, самосвали и екскаватори, цялата тази техника е нещо сериозно. То предполагаше, че възрастните просто си играят с тях.

Бащата на Ваня, майстор по поправки на грамофони и магнетофони, носеше на сина си повредени лампи, а малкият ги разрушаваше една след друга, за да намира скритите неизправности. Полупроводниковите части се трупаха в специална кутия.

Веднъж, когато бащата надникна в килера, синът му подаде малка кутия.

— Ето — каза той, като със задоволство потриваше ръце. — И да знаеш, че това е само началото.

В ръцете на бащата светкаше със синкавия си екран малка играчка — телевизор.

— Да — промълви възхитено бащата и поклати глава. После поразмисли, подъвка устните си и добави: — Явно момчето се е метнало на мен.

На следната сутрин той показва тази майстория на колегите си, намигна хитро и рече:

— Моя изработка.

Истинският смисъл на думите му остана неразбираем, а майстора го повишиха в длъжност. Сега началниците често го отвеждаха встрани и доверително му съобщаваха:

— Кузма Серафимович, нещо тук при нас не можем да оправим. Трябва да се изобрети...

— Дайте — властно ги прекъсваше Кузма и взимаше чертежите. Той беше прост човек и не обичаше да протака нещата.

В къщи чертежите се предаваха на Ваня.

— Обществено натоварване — обясняваше баща му с усмивка.

Ваня разглеждаше мълчаливо схемата, после взимаше червен молив.

— Ето тук, тук, тук... — моливът сякаш пърхаше по листовете — трябва да се измени!

Момчето работеше с охота, а в замяна искаше само редовни детайли и книги за новости в техниката.

Но веднъж бащата дойде в работилницата и сам дръпна началника настрана.

— Свърши се — рече той просто.

— Какво се е свършило? — не го разбра началникът.

— Свърши се, не мога повече да изобретявам! — отрязва Кузма Серафимович и добави загадъчно: — По семейни причини...

— А какво ще стане с плана? — запротестира началникът.

— Не по-рано от четири години!

Разговорът беше изчерпан.

Естествено, началникът не знаеше, че предишния ден вечерта Ваня бе отказал да приема заявки.

— Тате — поде той кротко, — сега не мога да отделям внимание на глупости. Натъкнах се на истинска идея. Четири години и ще направя такава играчка, че всички ще ахнат. Четири години.

Бащата познаваше железния характер на сина си и не си направи дори труда да възразява. Той само подхвърли с вид на заговорник:

— А дали няма да се справим за три години?

— Не, засега не мога да управлявам времето — замислено отвърна Ваня. Той хвърли бърз поглед на баща си и внезапно го попита: — А ти как мислиш, какво представлява времето?

— Времето ли? — Челото на баща му се нагъна като хармоника. — Ами, то, когато...

— Ех, отново неточни формулировки! — с досада го прекъсна синът.

Кузма Серафимович се обърна и внимателно излезе от килера. Онова, което чу, докато затваряше вратата, беше съвсем неразбираемо.

— Минутата живее шестдесет секунди. Да, да, живее. — И вратата се затвори.

От този разговор специалистът веднага ще разбере, че момчето бе решило да разгадае тайната на времето. Човек, който не е свързан с

тънкостите в областта на допира между радиотехник ата и теоретичната физика, не би разбрал така просто, че Ваня е решил да изобрети машина на времето. Но въпреки това всичко си беше така.

Да, Ваня бе решил да изработи точно машина на времето. И той изпълни успешно желанието си.

Трудно е да се повярва, както се казва, няма никакви доказателства. Аз съм единственият свидетел, чиито думи могат да послужат като документ за разкриване на истината. Ваня не допускаше никого, повтарям, никого до опасните експерименти с машината. Само мен, приятел от детските игри и негов съсед.

— Хората тепърва ще узнаят за това, ще научат — твърдеше той, когато привършвахме поредния опит и излизахме на улицата, за да играем с децата на техните простички, старинни игри „стражари и апаша“, „криеница“ — те ни съживяваха, правеха ни някак по-земни. Разбира се, в сравнение с измислената от Ваня игра те изглеждаха съвсем примитивни и нелепи.

Машината позволяваше да отлитаме във възхитителните далнини на бъдещи епохи и да се потапяме в дълбините на миналото. Особено ни харесваха рицарските турнири. Изпод копитата на конете излитаха буци пръст, а конниците в красиви брони се удряха с мечове и трошаха копията си. По правило всички оставаха живи. Ние се настанявахме някъде по-напред и прелиствахме взетия с нас роман на Уолтър Скот, за да го сравняваме с действителността.

Естествено, след нещо подобно играта на „криеница“ в двора изглеждаше като скалните изображения на диваците в сравнение с киноекран. Между другото и скални изображения се правеха пред очите ни. Когато пътувахме в дълбокото минало. Някакви си обрасли здравеняци така обработваха стените на пещерите, че чак искри хвърчаха.

И въпреки това ние играехме с хлапетата от нашия роден двор. „Така трябва — казваше понякога Ванюша. — Конспирация, винаги конспирация. Не трябва да се отличаваме от другите.“ Не искаше неусъвършенствуваната машина да попадне в ръцете на възрастните. „Ще строят машината“, уверяваше той, а на мен не ми оставаше друго, освен да се съгласявам.

Когато настъпи периодът на потапяне в миналото и полети в бъдещето, ние прехвърлихме сеансите през нощта. Съседите от

другите квартири, попадащи в района на действие на машината, летяха заедно с нас. А на сутринта лостът на времето се връщаше в нормално положение, съседите се вдигаха от леглата, сякаш нищо не е ставало, и отиваха на работа. Всеки от тях предполагаше, че през изминалата нощ му се е присънил удивителен, великолепен сън, вярно, доста странен, но на кого ли не се случват подобни неща... Само сън. Съседите бяха предпазливи, внимателни хора. И за всеки случай не разправяха на никого за странните си сънища. Тайната оставаше неприкосновена.

Само веднъж дяволът сякаш ме подкокороса. На трамвайната спирка причаках един от съседите — дългнестия флегматичен началник-склад Клотиков, намигнах му заговорнически, минах зад него и му подхвърлих:

— Ама красив беше оня с щраусовите пера на шлема и крокодила на щита, а?

Клотиков потръпна с цялото си тяло и втренчи поглед в мен. После, без да размисля, скочи в пристигналия трамвай и замина.

Ваня изслуша мрачно разказа ми за това приключение.

— Или свършваме с експериментите, или такова нещо да не се повтаря — рязко изрече той.

Разбирах приятеля си. Не му беше леко. Машината все нещо се повреждаше. Последния път точно заради капризите ѝ едва се измъкнахме от епохата на Навуходоносор. Освен това у тях обстановката се разгорещяваше. Родителите му се караха все по-често. Много по-често, отколкото по времето, когато у дома им имаше наплив на магистри и професори. И макар оттогава да беше минало доста време, те все още не бяха стигнали до единно мнение. Такива си бяха родителите на Ваня. Ех, само да не беше тази им престъпна слабост!

Всичко стана внезапно. Отидохме у дома на Ваня и искахме да започнем да работим. Но не можахме. Родителите му се караха. Беше невъзможно да ги успокоим. Забелязах, че стенното огледало вече е счупено, а покривката на масата — свлечена. Забелязах също как треперят ръцете на моя приятел Ваня. Той ненавиждаше тези минути.

— А пък ние ще го попитаме него самия — внезапно викна високо Кузма Серафимович, като видя сина си.

Грабнах си шапката и хукнах надолу по стъпалата. Какво е станало по-нататък, мога само да се досещам.

Машината беше настроена на малък радиус на действие. Ваня е хукнал към нея, дръпнал е лоста, за да върне времето поне с два часа назад. Вече му се беше случвало да успокоява родителите си по този начин. Но ръцете му са треперели по-силно от обикновено. Дръпнал е лоста и времето е запълзяло. Да, преминало е отвъд възрастта на Ваня. Машината е изчезнала, изчезнал е и Ваня. А родителите му са се подмладили с дванадесет-тринадесет години. И при това са изчезнали в различни страни...

На следващата сутрин отидох да разбера как е свършило всичко. Беглият оглед на стаята веднага ми разкри събитията. Но аз не се отчаях. Тъй като по железните закони на вероятността всичко трябваше да се повтори. По силата на тези математически закони подмладените родители трябваше отново да се срещнат, да се харесат взаимно. А отново роденият Ваня, естествено, трябваше отново да конструира великолепния и твърде нужен на човечеството апарат — машина на времето.

Така и стана. Те се срещнаха. Причаках ги под същия часовник, послужил им за място на срещата преди тринадесет години. Ликувах. Всичко вървеше по мед и масло. Прекрасни са математическата зависимост и стоманената логика на събитията! Ваня ще съществува! И машината ще съществува!

Но какво е това? Момъкът, удивително приличащ на бащата на Ваня, и момичето — същинско копие на майка му, стоят и мълчат. Гледат се недоверчиво, с опасение. И внезапно се извъръцат и тръгват в различни посоки. Челото ми се покри с пот. Явно паметта и на двамата бе запазила бъдещето, което ги очакваше.

Така не се роди момчето, така загина машината на времето.

Публикувано в списание „Наука и техника“, брой 13/1985 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.